

Wij, de gematigden

EEN NIEUWE MODE: EISEN DAT ANDEREN ZICH DISTANTIËREN

Afstand nemen van fout gedrag: we willen graag dat anderen dat doen. Daarom denkt Marc Reynebeau dat de Vlaamse politiek maar beter afstand neemt van burgemeesters die toekomstige inwoners illegaal screenen.

Het schaadt het gezag van minister Geert Bourgeois als hij voor sommige burgemeesters streng is en voor andere niet

We zijn er trots op dat we als kinderen van de verlichting streven naar redelijkheid, gematigdheid en rechtvaardigheid. We hebben ook graag dat anderen dat doen. Ze moeten dan, samen met ons, afstand nemen van extremisme, domheid, vooroordelen en bijgeloof. En dat willen we nu zelfs vaker dan ooit.

Zo werden gematigde moslims en de allochtone gemeenschap in het algemeen met aandrang verzocht om afstand te nemen van de radicale jongelui die woensdag de lezing van Benno Barnard verstoorden. Franstalige politici en MR-voorzitter Didier Reynders in het bijzonder dienden zich te distantiëren van de uitspraken van FDF-voorzitter Olivier Maingain over de Tweede Wereldoorlog. Katholieke clerici en de paus in het bijzonder moeten afstand nemen van het kindermisbruik in hun kerk, en van hofprediker Raniero Cantalamessa, die de kritiek op dat misbruik vergeleek met het antisemitisme. Zoals koning Albert straks in Congo ook maar beter afstand neemt van president Kabila.

De plicht tot afstand nemen past naadloos bij de al enige tijd in opgang zijnde slachtoffercultuur. Afstand nemen moet het onderscheid maken tussen goed en fout, tussen schuldig en onschuldig, tussen slachtoffers en daders.

De slachtoffercultuur heeft een pendant: de excuuscultuur. Het slachtoffer heeft recht op een verontschuldiging voor het aangedane leed. Het afstand nemen is een plaatsvervangend excuus. Wie niet medeplichtig wil zijn door schuldig stilzwijgen, moet de slachtoffers erkennen door zich openlijk te distantiëren van de daders, van Sharia4Belgium, Maingain, Cantalamessa, Kabila of de katholieke kinderschenkers.

Maar eenvoudig is dat niet. Afstand nemen vergt moed. Voor de koning in Congo zal het protocol dat lastig maken. Reynders komt het dan weer politiek-tactisch niet goed uit. Hoe moeilijk het is om zich te distantiëren, weet de Vlaamse Beweging opperbest. Het heeft haar 56 jaar gekost om, met het 'historisch pardon' op de IJzerbedevaart van 2000, afstand te nemen van de Vlaams-nationalistische collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog, en dan nog was het niet van harte.

Onbestemde angsten

En die moed wordt niet altijd beloond. Het 'pardon' belette Maingain niet om toch maar weer het oorlogsverleden op te rakelen. CDH-voorzitter Joëlle Milquet krijgt in Vlaanderen geen beter imago nu ze afstand nam van Maingain door diens uitspraak af te serveren als 'een provocatie in de zandbak'. En vorige week bleek dat, als allochtonen zich dan toch distantiëren van de shariafanaten, dat niet eens wordt opgemerkt, en zo ja, dat dit al snel wordt geridiculiseerd als

ongeloofwaardig opportunisme.

Zo is het nooit goed. Het eisen dat anderen zich distantiëren, is dan ook vooral symbolisch. Het verandert niets en maakt niets ongedaan. Maar het is wel een vorm van toegepaste moraal. Het schrijft voor welke meningen, uitspraken en gedragingen oorbaar zijn en welke niet. Het creëert zo een eenheidsdenken doordat het de politieke correctheid van het moment vastlegt.

Niet alleen het afstand nemen is symbolisch, ook het eisen ervan is een retorisch gebaar zonder praktische consequenties. Het is letterlijk het gebaar dat telt, meer niet. Maar er is iets interessants aan die eis: hij brengt vage veralgemeningen en onbestemde angsten aan het licht. We stellen de eis omdat we vrezen dat alle allochtonen, diep in hun ziel, eigenlijk toch moslimradicalen zijn, alle Franstalige politici Vlamingenhaters, alle Vlamingen heimelijke fascistten of alle priesters pedofielen.

En al eisen we dat anderen hun onschuld bewijzen door daar afstand van te nemen, we zullen of willen hen daarin nooit echt geloven. Want we willen niet twijfelen.

Vooroordelen en vijandbeelden zijn nu eenmaal mentaal comfortabel. Ze maken de wereld simpel en overzichtelijk, doordat ze een helder onderscheid maken tussen goed en kwaad, tussen daders (zij) en slachtoffers (wij). Dat willen we graag zo houden. We verkiezen de zekerheid van de vrees boven de onzekerheid van de twijfel. En het is comfortabeler om jezelf een onschuldig slachtoffer dan een schuldige dader te vinden.

Zo vreselijk redelijk of gematigd zijn we tenslotte ook weer niet. Dat is de keerzijde van die op het eerste gezicht nobele eis tot afstand nemen. Want de politieke correctheid die hij voortbrengt, creëert meestal geen zin voor nuance voortbrengt, maar alleen een schamele, bangelijke consensus.

Geheime praktijken

Of hij is gewoon politiek nuttig. Eisen dat anderen afstand nemen is een eis om ongelijk te erkennen, een knieval die onvermijdelijk tot politieke verzwakking leidt. Maar daar houdt het effect niet op, zoals de domme vergelijking van Maingain leerde. De eis tot distantiëring pepte ook de verontwaardiging op in het andere, eisende kamp. Ook dat is comfortabel, want het slachtoffer heeft per definitie altijd gelijk. Daar creëerde de eis een eenheidsdenken en deed er de rangen sluiten. Het gevolg daarvan is een communautaire polarisering die juist niet de gematigden, maar alleen de radicalen aan de beide kanten dient.

Als het hen ernst is met die deugden van redelijkheid en gematigdheid, moeten Vlaamse politici elke indruk van opportunisme weren uit hun politieke moraal. Daarom doen ze er goed aan om, net als de Vlaamse parlementsleden Eric Van Rompuy (CD&V) en Marino Keulen (Open VLD), afstand te nemen van de burgemeesters in de rand rond Brussel die aspirant-kopers van vastgoed vooraf 'screenen' op... ja, waarop? Op hun talenkennis? Hun voorgeschiedenis? En hoe kunnen ze daarover iets weten? Het is geen fijne gedachte dat gemeentebesturen zich mengen in privétransacties, zonder wettelijke basis, zonder toezicht of controleerbare criteria, zonder dat de betrokkenen daar weet van hebben, laat staan dat ze er enig verhaal kunnen tegen inbrengen.

Vlaams minister Geert Bourgeois (N-VA) verwarde welbewust het doel en de middelen toen hij de geheime screeningpraktijken toch openlijk goedkeurde. Zo gedroeg hij zich niet als de hoeder van het algemeen belang, maar als een nationalistisch militant. Dat ondermijnt zijn gezag waarmee hij

andere burgemeesters - terecht - veroordeelt omdat ze de wet aan hun laars lappen.

MARC REYNEBEAU

Wie? Redacteur van deze krant.

Wat? Iedereen wil redelijk en gematigd zijn en eist dat ook anderen afstand nemen van elk extremisme.

Waarom? De eis tot afstand nemen creëert een schamele, bangelijke consensus, die alleen de radicalen dient, ook in de communautaire spanningen.

© Corelio